

فصل دلوونو

(په شپېتمو کلونو کې د پښتو شعر څو بېلگې)

راټولوونکی

محمد اسمعیل یون

Ketabton.com

د لوونو فصل

(په شپټمو کلونو کې د پښتو شعر خو بېلگې)

راتولونکی

محمد اسمعیل یون

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کتاب پېژندنه

د لویو فصلو	د کتاب نوم:
محمد اسمعیل یون	د راټولوونکي:
یون کلتوري یون	د خپرندوی:
۱۰۰۰ ټوکه	د چاپ شمېر:
۱۳۲۹ ال کال	د لومړي چاپ:
۱۳۸۷ ال کال	د دویم چاپ:
(۳)	د راټولوونکي
	پرله پسې نومره:
	د خپرندوی
(۳)	پرله پسې نومره:
ضیا الرحمن ضیا	د کمپوزر:

دالی

((زلمي هېوادمل)) ته چې پر دې دنيا يې د خپل زلميتوب
خوږې شېبې د پښتو د خدمت لپاره پر منډو رامنډو،
د گردجنو پاڼو پر لټولو او پلټولو، د ناخرگندو پر
خرگندولو، د چاپخونو د ماشينونو پر گڼ بهار، د بې وقوفانو
د سپېرو او ترخو خبرو پر اورېدلو، پر پليو مزلونو، د نوي
ادبي کښت پر کرلو د ځوانو هيلو پر هڅولو، په وينه د شپو
پر سبا کولو، د دې رنگينې دنيا د عيش او عشرت پر
هېرولو، په بې درده زړونو کې د احساس پر ټوکولو، د
لويانو د حق پر ادا کولو او د پښتو د پيکي گل پر تل بنسټ پراخه
ساتلو تېرې کړې او په بله دنيا خو به يې له شکه د دوزخ
شنې او سرې لمبې له ژونده تاوې وي ځکه چې ده پښتو ته
خدمت کړی او پښتو خود ((دوزخ)) ژبه ده.

په درنښت

د قربانۍ پر همداسې لارې مين

يو بل ((يون))

نيوليڪ

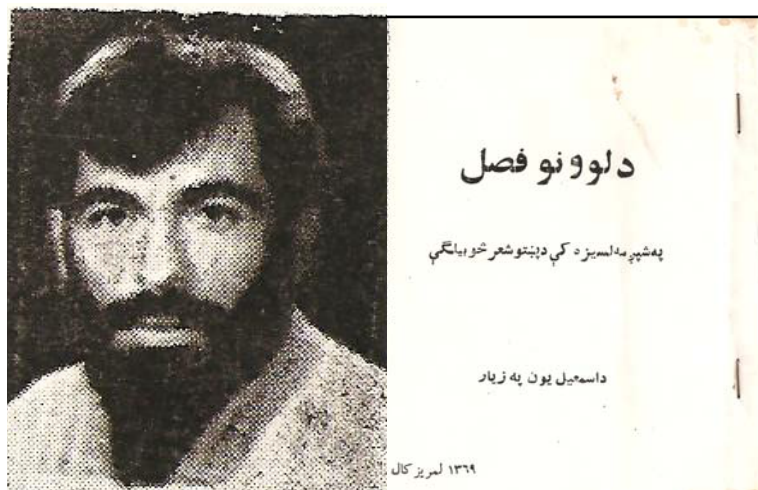
مخ	سرليڪ	گڻه
۱	د دويم چاپ سريزه	۱
۲	پيلاميه	۲
۱۳	دا کلي مه ورائوئي	۳
۱۵	دميلاد شپو	۴
۱۷	دوه پونبنتي	۵
۱۸	غزل	۶
۲۰	دادگناهو خبري	۷
۲۲	هيله	۸
۲۳	دقبر عذاب	۹
۲۵	رنبتيني انخور	۱۰
۲۶	گل سپرلي	۱۱
۲۸	ژوندي يادونه	۱۲
۳۱	دميني يادگار	۱۳
۳۲	د اوبورنگ	۱۴
۳۴	دميني اور	۱۵
۳۵	سپبنتي	۱۶
۳۶	دپرون سنڌري	۱۷
۳۷	ايت	۱۸
۳۹	جڪي	۱۹
۴۰	زما برخه	۲۰

۴۱	وروستی سلگی	۲۱
۴۳	دزنگ پتري	۲۲
۴۴	دمورليک ته	۲۳
۴۶	د پېړۍ گاليله	۲۴
۴۸	غوټه ونه	۲۵
۵۰	غزل	۲۶
۵۱	د زهرو پيالې	۲۷
۵۲	دنظر باران	۲۸
۵۳	د تيغونو لو	۲۹
۵۵	د حجرو شهادت	۳۰
۵۶	اوبنکې	۳۱
۵۸	غزل	۳۲
۵۹	غزل	۳۳
۶۰	درنا نيالگي	۳۴
۶۲	ژوبل دردونه	۳۵
۶۴	دنور وړې	۳۶
۶۶	د ځنگل جنازه	۳۷
۶۷	پردی ساقی	۳۸
۶۸	دمحبت گلونه	۳۹
۷۰	د حقيقت ډولۍ	۴۰
۷۲	غزل	۴۱
۷۳	مخه بڼه	۴۲
۷۶	د محمد اسمعيل يون لنډه پېژندنه	۴۳

د دویم چاپ سریزه

پر ۱۳۶۹ کال زه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د درېیم ټولګي محصل وم. دا وخت مې په ((شخصي لګښت د کتاب چاپ)) یو کونښن او یو خوځون پیل کړی و او هڅه مې کوله یو شمېر هغه افغانان، چې له اقتصادي پلوه یې روزګار ښه و، دې ته وهڅوم چې په خپل لګښت علمي او هنري کتابونه چاپ کړي او په دې ډول د هېواد د فرهنګ په وده کې برخه واخلي. زموږ لومړۍ هڅه په دې برخه کې بریالی شوه او د خپل ټولګيوال (پښتون بهرامزي) په مالي لګښت مې ((نیمګړي ارمانونه)) اثر چاپ کړ. دا کار ددې سبب شو، زما نور ټولګيوال چې تر پښتون بهرامزي یې اقتصاد پیاوړی و،

دي ته وهخپري، چې هغوی هم د اشارو د چاپ او نور فرهنگي چارو لپاره پانگه بېله کړي. په دې کې زما يو بل ټولگيوال (حاجي خان محمد) چې يوې ډېرې درنې پښتنې کورنۍ ته منسوب و، د يو بل اثر د چاپ ژمنه وکړه، دا اثر ((د لوونو فصل)) و، چې ما د همدې ۱۳۶۹ل کال په بهير کې ترتيب کړی و. دا اثر اصلاً په شپيتمو کلونو کې د پښتو د څو نوموتو

شاعرانو د کلام ځینې بېلگې دي، یا غورچاڼ دی چې اکثره د همدې لسيزې د حالاتو انځورنه کوي او هغه وخت زما هدف او پلان دا و چې موږ باید د هرې لسيزې په پای کې د خپل ادب د بېلابېلو صنفونو منتخبات ترتيب کړو او دې سره به موږ ته په ډاگه شي، چې موږ له يوې لسيزې بلې ته په فرهنگي ډگر کې

خومره پرمختگ کوو. د شعرونو دا غورچاڼ مې د همدې مقصد لپاره ترتیب کړی و، غوښتل مې د لنډو کیسو یو منتخب هم ترتیب کړم، خو بریالی نه شوم. دې اثر ته مې هغه وخت ځکه د ((لوونو فصل)) نوم ورکړ، چې پر هغه وخت په افغانستان کې د سروونو لوگه و او مور هیله لرله، چې د انساني سروونو د لو دا لړۍ باید بلې لسيزې ته وانه وړي او زړه کې مې گرځېدله چې که بله لسيزه کې زموږ هېواد آرام و او ما د بلې لسيزې د شعرونو غورچاڼ چاپوه، نو بیا به پرې د ((گلونو فصل)) نوم کېږدم، خو په خواشینۍ سره باید ووايم چې د ((لوونو فصل)) د شعري جونگ تر چاپ وروسته دادی نږدې دوه لسيزې تېرېږي، خو په افغانستان کې د سروونو همغسې روان دی. په دې تېرو دوو لسيزو کې زه بیا هم د دې جوگه نه شوم، چې د پښتو شعر او یا هم لنډې کیسې منتخبات چاپ او بیا له تېر سره پرتله کړم. خو اوس چې زه د خپل تېر کړي فرهنگي کار پر بیا راټولېدو او بیا کتنه بوخت یم، نو د دې اثر بیا چاپ او د انټرنټ خپوته د هغه خوندي کول راته هم ضروري ښکاره شول. که چېرې زموږ نور ځوان فرهنگیان په هره لسيزه کې د خپل شعر منتخبات ترتیبوي، نو دا اثر ورته د هغه وخت د استوگن ادبي بهیر د یوه لس کلن شعري واټن څو غوره بېلگې په لاس ورکولای شي. دا چې دا کتاب هغه وخت

زما د يوه گران ټولگيوال حاجي خان محمد په مالي لگښت، د خوشال فرهنگي ټولني د لومړني چاپي اثر په توگه ټولني ته وړاندې شوی و، نو دلته لازمه بولم چې له گران حاجي خان محمد او همدارنگه خوشال فرهنگي ټولني څخه ډېره مننه وکړم، چې دا اثر يې همغه وخت د چاپ له لارې خوندي کړ. د يادونې وړ بولم چې حاجي خان محمد او خوشال فرهنگي ټولني بيا تر دې وروسته ډېر نور فرهنگي خدمتونه هم ترسره کړي، چې پر خپل ځای يې بايد يادونه او مننه ترې وشي.

زه په داسې حال کې چې اوس د خپلو اثارو د خوندي کولو پر کار بوخت يم، له نورو ليکوالو هم هيله کوم، چې خپل هغه اثار چې پر دويم ځلي او يا څو ځلي چاپ ارزي، بيا راټول او چاپ کړي او که چېرې چاپوي يې هم نه، نو د کمپيوټر او انټرنټ حافظې ته دې وسپاري، چې د مرگ له دايمي خطر څخه وژغورل شي، فرهنگي شتمني د ټول ملت مشترکه پانگه ده او مور ټول يې د خوندي کولو مسوليت لرو. د همدې هيلې په هيله چې زموږ فرهنگي شتمني د هر ډول ناتارونو له خطرونو او گواښونو خوندي وي، خپله دا سريزه رالندوم، دا هم تاسې او دا هم په شپېتمو کلونو کې ((د لوونو فصل))، خدای دې وکړي زموږ په هېواد کې نور د سرونو دا لوونه بند شي، په همدې هيله.

خه لو دی د گلاب گلاب سرونو په وطن کې
یو اور خو خدايه بل کړې د لوگرو په وزرونو

په درنښت

پوهندوی محمد اسمعیل یون

کابل-افغانستان

۱۳۸۷ل کال- د سلواغې ۲مه

پیلامه

د سقراط په باب دا خبره ویل شوې چې: ((هغه شعر له جنون سره یو شی باله)) ددغې خبرې تفسیر په لېونتوب سره نه کېږي، بلکې دا خبره کولای شو چې د یوه بل ادیبوه او شاعر (ملیتون) په یوې جملې سره تفسیر کړو هغه وایي: ((خوک چې غواړي شعر ووايي باید په خپله مجسم شعر وي)). ځکه نو شعر ویل څه اسانه خبره نه ده، هر خوک چې غواړي په ځان د شاعر نوم کېږدي، تر هر څه دمخه باید هغه د شعر ویلو شعور ولري، د هغه ذهن باید ددې توان ولري، چې ژوند، بنسکلا او اړیکې د خپل ذهن د ازمېښتونو او تجربو په مرسته د شعور او تحت الشعور په دنیا کې وویښي خو یې هنري انځور زموږ د احساساتو پر ارامه حالت غوغا راگډه کړي. د یوه ښه شعر، انطباعي رمز په همدغه ټکي کې پروت دی. په پښتو ژبه او پښتني ټولنه کې هم شعر او شاعري ددغه قوم له اند او ژوند، هنر او بنسکلا سره تلپاتې ملگری دی، چې تراوسه یې خورا زیاته وده کړې ده، د پښتو شاعري د اوسنۍ پیاوړتیا یو دلیل دادی چې دغه شاعري لکه د نورو شرقي ملتونو د شاعری په

شان داسې کلاسیکه زېرمه لري چې شاعري يې د تاريخ په هر
خرخ کې له هغې څخه په کمې او کيفي لحاظ فيض او برکت
موندلی شي. حميد ماشو خپل نن سبا نه يوازې د پښتو او
پښتني شاعري بلبل يادېږي، بلکې د خپل کمال په سبب يې په
ټوله سيمه او نړۍ کې د شعري بهير رښتيني کاروانيان پېژني
او نن يې هم دده شعر دده موشگافي ته دده په خپله وينا د
حيرت گوته په غاښ نيولې ده. حميد په رښتيا هم د شعر نعمت
ياني هغه تلپاتې لوربينه د پښتنو په برخه کړې، چې په هغې
سره د پښتني او انساني اند او ژوند ټول اتموسفير
تسخيرو لای شي. د هغه شعر زموږ د شعر او زموږ د شاعر
لپاره هغه مثال دی، چې د هغه په مرسته د انسان د ضمير په
اينه کې هم اوښکې ليدلای شو، هم شبنم او هم خنداوې. ځکه:

د غفلت په خوب ویده خلق يې ناوري

که ((حميد)) نارې وهي لکه جرس

دېوان (۱۲۲) مخ

په همدې ډول د رحمان بابا د شعر فياض سمندر د ژوند د
حقيقت او انساني معرفت په حقانيت کې يو بل ډول احساس
او کيف لري چې بې بڼه او بده پر زړونو او فکرونو اغېزه کوي
او د تسليمۍ غاړه يې د شعر هنگامې ته ږدي:

بیا دې مخ دی جار وتلی څه بلا شوه
دا بلاله کومه لوری را پیدا شوه
دا زما په یار کې مهر و فانه شته
که دنیا واره بې مهره بې وفا شوه.

د رحمان بابا دېوان (۱۷۰) مخ

هو:

له مقدمې راتېرېږو او د ((لوونو فصل)) د کروندو پر درمندونو باندې وراوړو. زموږ د اوسني نسل په اند وژوند کې دغه فصل داسې فصل دی، چې په عام ډول زموږ د ملت د اوسني عصر حماسه جوړوي، هو حماسه د لوونو حماسه، د درمندونو حماسه، د وینو حماسه او د غربت حماسه، دا د دغه اثر د شعر تگلاره ده او په عمومي لحاظ پر همدې واټن روان انځوریز کاروان دی. په دغه اثر کې د اوسني پښتو ((شعر)) د منشور ټول هغه اړخونه چې د انعکاس قابلیت لري او له یوې رڼایي سرچینه اخلي، په ډاگه کېږي، دغه شعري اثر که موږ د یوه منشور په توګه خپلې مخې ته کېږدو، کېدی شي د هرې ضلعې او هر اړخ په ترڅ کې بېلابېل خصوصیتونه مطالعه کړای شو، په دغه ښکلا ییز انځور کې د اوسني شعر ځینې ډېر مهم او د پاملرنې خصوصیتونه لیدلای شو:

په اوسني شعر کې د پخواني شعر خلاف د یوه انځور مسئله هېڅکله نه ده طرحه، په پخواني شعر کې ډېر ځله داسې عنعنه

وه چي يو شعر بايد يو انځور په گوته کړای شي، معمولاً په پخوانيو ډبرو بنسو شعرونو کې له دغه چال چلند څخه کار اخیستل شوی، مگر د اوسني شعر په ترڅ کې دا خبره ډېره نادره کار گڼل کېږي. ځکه اوسنی شعر د انځور شعر دی، کېدی شي په يوه شعر کې د انځورونو امپلونه ووينو او کېدی شي د اوسني شاعر په لسو شعرونو کې د پخوانو ډبرونو په اندازه انځورونه ومومو، تر ډېره حده دا خبره ددغې مجموعې د شعرونو په برخه کې هم صدق کوي، رايي دلته يو څو بېلگې په لنډيز سره لولو:

اشناد موسېدلو حق له مور نه دی اخیستی
د خپل او د پردې پر مور د غم مهرباني ده
زما په وړان مالت وړانې جونگرې وړان وطن کې
د مرگ او د سرو وينو دم په دم مهرباني ده

د زړه د پرهرونو د ټکور امید يې نه شته
چې نن په رقيبانو د مرهم مهرباني ده.

که چېرې خبرې ته لږ دقیق شو، نو دې نتيجې ته رسېږو، چې
زموږ اوسنی ((شعر)) په تېره بیا د هغه ځوانه برخه لږ دقیقې

تشریح او خپرنې ته اړتیا لري، ځکه دغه انځوريزې غوتې
تراوسه هم زموږ په قلمونو او زموږ په وحشت ځپلو ارادو نه
پرانيسټل کېږي، همدا وجه ده چې په پورتنیو دريو بيتو کې
يو د ((مهربانۍ)) انځور داسې پېچلې پدیده ده چې ددغه
شعر په ترڅ کې په څو اړخونو سره کارېدلې ده او هر ځای خپل
خپل انځور بڼي، چې يو اړخ له بل اړخ سره يو رنگي نه لري. په
همدغو دريو بيتونو کې هره برخه يو ځانگړی او اوچت انځور
مور ته رابښي په داسې حال کې چې پخوانی شعر او شاعري
په دې اندازه انځوريزه نه وه، دا هم ددغه اثر څو نورې بېلگې:

جبلوانه!

دا المدي لښتې مې په ملا باندي په پام ورو
چې دا مې نوي د اختر کالي دي څيرې به شي
مانې د باورونو مې تالا ځکه نن ښکاري
ملگري د يوې لارې يو ارمان معامله گردي
ليلا که د بنايست د سوداگرو سره لاره
زموږ په زمانه کې مجنونان معامله گردي.

مخکې مو هم اشاره وکړه چې زموږ د ځوان نسل شاعري
زموږ د عصر حماسه ده، هغه حماسه چې زموږ په ټوله شاعري

کې يې د شکل او محتوا په لحاظ ساری ډېر لږ لیدل کېږي،
ځکه زموږ دغه حماسه زموږ د مظلوم ولس، زموږ د شهید
ولس، زموږ مهاجر ولس او زموږ د بریمن ولس د دغه عصر د
ژوند هغه څه له ځانه سره لري، چې د مظلوم، شهید او مهاجر
ولس د شاعر د زړه او فکر په ژورو کې حلاجي شوی، انځور
شوی او شعر شوی دی. هو هغه څه چې د وینو په زړه کې يې
یوازې حساسې سترګې ویني، هغه څه چې د غم د اوبښکو د
سمندرونو او سپلابونو تر غرونو هغه خوا يې یوازې همدغه
ځوان شعر او شاعر ویلي، دغه څه په دغه اثر کې لیدلای او
لوستلای شو.

دا کلی مه وړانوی،

گورئ چې هلته ددې تورې ترورېمې له غېږې

ساره زگېروي جگېږي

سوزمن او ازراځي

او امیدواري میندې

د انتظار د بڼې د سرو گلونو لارې څاري

دا کلی مه وړانوی!

دا کلی مه وړانوی! (څاڅکی، څاڅکی ۲۳ مخ)

په هر صورت! ددغې مجموعې د شاعرانو پر وړاندې يو مهم
مسئوليت هم شته، هغه دا چې: دغه كيفيت چې په دغو
اشعارو كې او ددغو شاعرانو په نورو شعرونو كې ليدل
كېږي، بايد نور هم لوړ كړاى شي او خپلې شاعرۍ ته بايد نوره
هم ښكلا او ځلا د تلپاتې ډالۍ په توگه ور په برخه كړي، نن
سبا يو شمېر شاعران زموږ په افغاني ادبي بهير (پښتو او
دري) كې داسې هم شته چې بې وخته په وچ غرور څنگه په پچه
سپاره شوي، نو بيا يې د كشمير د ليدو او فتحې نارې بې له
دې چې د زمان پر وړاندې امتحان وركړي پورته كړي دي، په
دې هيله چې زموږ ځوان شاعر زمان او زماني ازموينه په خپله
ايجادې برخه كې له ياده ونه باسي.

په درنښت

پوهنمل خالق رشيد

د كابل پوهنتون د فرهنگي شورا رئيس

اسحق ننگيال

دا کلي مه وړانوئ

دا کلي مه وړانوئ!

دا کلي مه وړانوئ!

گورئ چې هلته د شنو ولو د شنو سيورو لاندې

گورئ د شنې ويالې ترڅنگه د جلگو د پاسه

يو کوچنی پروت دی

يو کوچنی ویده دی

او د وړې لويې لاندې

په خوب وړو سترگو

د ناز په غېږه کې کوچني شينکي خوبونه وينې

دا کلي مه وړانوئ!

دا کلي مه وړانوئ!

گورئ چې هلته لکه زرکې زموږ د کلي نجونې

گورئ چې هلته د بامو پر سر نورسې پېغلې

کتار کتار
د لمر ترورانگو خپل پيکي جوړوي
او په مينو ژبو
د پېغلتوب غوږ کې د ځوان هوس سندرې بولي
دا کلی مه وړانوی!

دا کلی مه وړانوی!
گورئ چې هلته له هغو سپېرو کوډلو څنې
گورئ چې هلته ددې تورې تروږمۍ له غېږې
ساره زگېروي جگېږي
سوزمن او ازراځي
او اميد واري ميندې
د انتظار د بن د سرو گلونو لارې څاري
دا کلی مه وړانوی!
دا کلی مه وړانوی! (۱)

۱) څاڅکي څاڅکي، د ليکوالو ټولنه، ۱۳۲۸ل کال، ۲۲-۳۲ مخونه.

اسحق ننگيال

د ميلاد په شپو کې

ای! ددې شنه اسمان په غېږه کې خوب وړې سپوږمۍ!
ای! په دې شپو کې د پردېسو د سفر د یوې!
ای! د گلونو او د پېغلو، پېغلو وینو پرې!
ته راته گورې؟
ته راته گورې چې د کریکو او تیارو نښه شوم؟
او د ساړه ژمي خوني او گنهکار ابلیس
زما د گلابو او نرگسو باغ کې اور وکاره!
ته راته گورې؟
ته راته گورې چې محل مې له کارغانو ډک شو؟

او په ويالو کې د هيليو بچي وسوزېدل!
او زموږ د کلي ميندې
د ميلاد شپو کې (بې لاسو او پښو بچيان زېږوي)؟!
ته راته گورې؟

ته راته گورې چې مې ټول کلي چاره چاره دي؟
خلک په نوکو او برچو د يو بل سترگې باسي!
او د مالت نجونې
په خپلو تورو تورو خټو کې خوزان ټک وهي؟
آه

آه نازولې سپوږمۍ!

آه د رڼا مورې!^(۱)

^۱ شاخکي شاخکي، د ليکوالو ټولنه، ۱۳۲۸ل کال، ۹۲-۹۳ مخونه.

افضل ٽڪور

دوہ پوڻتني

مور تپوس راڻي وڪرو
ڪوم خيزونه دي خوبسپري؟
ما خواب ڪي ورته ووي:
درې خيزونه مې خوبسپري
چي دي:
ژوند، مينه او حسن
هغي بيا پوڻتنه وڪره
ڪوم خيزونه دي بد ايسي؟
ما خواب ڪي ورته ووي:
درې خيزونه مې بد ايسي
چي دي:
مرگ، وينه او ظلم،^(۱)

^(۱) ژوندون مجله ۱۳۲۸ ل کال، ۲-۲ ڪنڀه، ۴۲ مخ.

افضل ټکور

غزل

په موربه بدنصیبو د تورتم مهرباني ده
د یار د تورو زلفو پېچو خم مهرباني ده

دا موربه جل وهلي یې د گوت په تمه مړه شو
په غیرو غمازانو د صنم مهرباني ده

یارانو د دار لوبه خولا نه ده ختمه شوې
چې نه مرو دا په موربه د ستم مهرباني ده

دا اوښکې مې د سترگو څه کیلې څه اسوېلي شي
د وخت راباندې دا په هر قدم مهرباني ده

اشناد موسېدلو حق له مور نه دی اخیستی
د خپل او د پردې پر مور د غم مهرباني ده

زما په وړان مالت وړانې جونگړې وړان وطن کې
د مرگ او د سرو وینو دم په دم مهرباني ده

د زړه د پړهرونو د تګور امید یې نه شته
چې نن په رقیبانو د مرهم مهرباني ده.^(۱)

^(۱) له (پړهرونه او تګورونه) شعري مجموعې څخه.

احمد تکل

داد گناهو خیری

ویې مروړه یویې سه
داد گناهو خیری
چا به له پیالو سره غمونه اړولي وي
چا به د نیمرسي گناهکاري له پتړنه شراب خښلي وي
داد بېخود یو استفراق در سره ومینځه
اوه خپې،
اوه گامه پسي پورته کړه
پرې مینځه...!
دغه د صادقو جنگیالیو د عورتو د لامبو خیری
وروسته د گناه له یوې تورې شپې

ويې مروړه يو يې سه
دې قمار خانو نه د سگړيو پاتې شوي کاغذونه
دا غليظ لوگي
او ه شپې
او ه گامه پسې پورته کړه
رون او پاکيزه کړه د پاي تخت گوگل
له چل و قسمونو نه
له شک او گمانونو نه.

۹/۳/۱۳۲۹

احمد تکل

هيله

جېلوانه!

دا لمدي لښتې مې په ملا باندي په پام اوروه

چې دا مې نوي د اختر کالي دي...

خيري به شي^(۱)

۱/۳/۱۳۶۹

احمد تکل، قلم جريده، ۱۳۶۹ ال کال، ۲ ګڼه.

ابراهیم شینواری

د قبر عذاب

ماته ملا ویل: (عیسی د خدای رسول یوه ورځ
له هدیرې دوه مړي،
بیا راژوندي کړل او پوښتنه یې د حال ترې وکړه
نو پر هېزگار مړي
چې یې له مرگ نه خو پېرې تېرېدې
ویل: (په ما عمر شو تېر لکه یوه خوله خندا او یا خپه د نسیم.)
خو گنهکار مړي چې درې ورځې یې شوې وې لا
له دې نړۍ نه د تلو
ویل چې دومره ځورولی یم ((د قبر عذاب))

چې د پېړيو شمېر يې،
نه شم شمېری ټول عمر
مورته چې اوس د نړۍ ارته او پراخه سينه
شوله د گور په شانې
او دا اوچت بې انتها زمردین آسمان چت
مو شوه تخته د لحد ،
مور چې د ژوند په نړۍ مړه شو د تياروله لاسه
او دوه اړخيز فشار د گورد د پوالونو په شان
موره زبېښي په منځ کې
او زمور خو گړۍ ژوندون چې شو (د قبر عذاب)
نو دا په کومه گناه؟
مور خو يوازي ژوند کې مينه کړې
او بېگناه يو او سپدلي خپلواک!^(۱)

^۱ اخبار هفته، ۱۳۲۸ کال، ۲۳ کښه، ۱۴ مخ.

ابراهیم شینواری

رښتینې انځور

هر څومره چې توري، توري لري
د غره خواوشا راټولي شي
ما د ځلېدونکي لمر شو خو پلوشو لاندې،
هغه وخت چې شين اسمان خندل ماته،
ټولي د غره ونې بېلې، بېلې بېلې ليدلې دي
هلته ما په نښه کړې
چې، تور نښتريې زلفې وې،
سيند يې د اوبو پر مخ روان و په مستې او عشق
شنه بوټي خالونه وو د غرونو، ځلېدل ښکلي
نه وځي له مغزه نه مې،
هماغه رښتياني انځور
او، څرنگه چې دي،
زه يې هماغه ډول پېژنم !!^(۱)

۳۰/۲/۱۳۲۷

(۱) پلارانه جريدو، ۱۳۲۸ کال، ۲۲۰۰۰۰۰۰

اسد اللہ اسد

گل سپرلی

شونڊي دې نشي نشي زلفي دې دامونه ڪڙه
تپر لڪه وڙمه په ما دا سپره وختونه ڪڙه

تاو دې له بيهونه شم و له دا تپره غشي
مخڪه د زرگي زما رنگ په رنگ گلونه ڪڙه

تورو گورو وڙبخو ڪي مخ د ستورو نه گورم
جار دې شم وڙي سلگي پورته مي غڙونه ڪڙه

غواړه چې شېبه شېبه ستا د هريو گل رڼا
دې تيارو گوټونو ته بل د زړه داغونه کړه

ای د زمانې د لاس گل سپر لیه دا وایم
دا سپره اغزي گلان کاني مې لعلونه کړه

مرگ به په ما و اړوي خاورې د ډېرو په خپر
ژوند يې د اسد خوبيا دوه سترگې جامونه کړه.^(۱)

(۱) ژوندون مجله، ۱۳۳۷ ل کال، لړمې کڼه، ۱۵۰ مخ

باقي بريال

ژوندي يادونه

د شېبو مياشتو کلونو
پاتې شوی یو انځور دی
لایې اوس د زړه په سترگو
په تیارو کې ننداره کړم
هلته
دنگ دنگ چنارونه
پورته شوې هسکه غاړه
د گلابو جوړه هسپې
پته خوله په برم ولاړ دي
او

د دوبي په ماښام کې
د اسمان سپين مخې پيغله
د ختيځ د غره له شانه
را اوچته په نڅرو شوه
د کلاله د پوالونو
د چنار له هسکو څو کو
دا هغې ته، هغه دې ته
څه بې واره په کتو شوه
د ماښام تياره خوره وه
هلته ستوري په ځلا وو
دلته بل وو مشالونه
زه د شنو ونو د لاندې
د اوبو غاړې ته ناست وم
د مرغانو او ازونو د ماښام چوپتيا
کره ماته
او
وړموله هره لوري
ژوند بښونکې سارا وړله
زما خو، ستومانه سترگې
لوبېدلې ښورېدلې

د سپوږمۍ په پلوشو کې
گوندي دلته يې يادونه
راتازه شي د ليدلو
د هغې سپوږمۍ د وړانگو
چې يې اوس به ننداره کړې
دا سپوږمۍ او چنارونه!^(۱)

(۱) ژوندون مجله، ۱۳۳۷ ل کال، ۴۴، مخ ۸۰.

دوکتور حفیظ اللہ خورلن

د مینې یادگار

نه راته نوم او نه نښان پاتې شو
یادگار د مینې لوند گږېوان پاتې شو

چې په بڼې پرو دې ځوانیمرگ نه شومه
سخت مې په زړه دغه ارمان پاتې شو
څومره شتمن دې لېونیان د مینې
قیس نه میراث لوی بیابان پاتې شو
څه بېکسي شوله راپېښه خدایه
زړه هم کوڅه کې د جانان پاتې شو

ستاد غمزو او اشارو لاسه
نه راته دین او نه ایمان پاتې شو.^(۱)

(۱) نغري او سپیاني، ۲۴-۲۵ مخونه

کاوون توپانی

د اوبورنگ

زه چې کوچنی وم، د اوبو په مانا نه پوهېدم
کله مې سترگو اوبه سپینې،
کله ژېړې
کله شنې لیدلې،
او همپشه به مې له ځانه پوښتل
چې اوبه څه رنگ لري؟
خو یوه ورځ
په ښوونځي کې
د کیمیا ښوونکي
زموږ ټولگي کې په تخته ولیکل:

چې: (له دوه او او اچ) له جمعې نه اوبه جوړېږي
او اوبه،
رنگ نه لري،
خو په هر لوبني کې چې واچول شي
د هغه رنگ اخلي؛
او اوس
له ډېرو کلو وروسته
لتومه
د کيميا بنوونکي
چې ترېنه وپوښتمه:
تا خو ويل چې اوبه رنگ نه لري،
زموږ د کلي
د ويالې
اوبه نو ولې
سرې
دي؟؟؟^(۱)

(۱) وروستۍ نځۍ، ۱۳۳۷ ل کال، د ليکوالو انجمن، ۳۹-۳۷ مخونه

د ميني اور

لگېدلى مې په زړه د ميني اور دى
سوزېدلى مې د خوانو هيلو كوردى
ټوله شپه د تورو سترگو تصور كړم
رانه ورك مې د نمجنو سترگو توردى
د خمار دود مې جگپړي له ليمونه
ساقې گوره بيا مې خم درباندي پوردى
په لمن كې ټولوم د تومت كاني
خدايه دا څرنگه مينه، شه پېغوردى
حوادث به يې هېڅكله غلي نه كړي
چې په سر كې مې د چا د ميني شور دى
په توبو مې پښې كېښودې زاهده
بيا مې عزم د مغروراشنا په لوردى.^(۱)

(۱) د تېرو په ذهن كې، ۱۳۳۳ كال، ۱۳۳۱ كال، ۸۹ مخ

لعل پاچا

سپښتې

دلته د هغې کوڅې گوټ ته گورئ
يو دوه جوار گره ناست دي
او په تېرو، تېرونو کانو باندي، زموږ د تن غوښې کړي بېلې ځانته
نشه او مست مو دي د زړه په وينو
له خندا شنه دي او د سترگو په کونجو کې، سره گوري خاندي
لاس کې نيولي دي زموږ د تن هډوکو سپښتې
او پرې کوي زموږ د يار په لمسه
د سپښتو، سپښتو لوبه
يو بل ته گوري سره
په مينه، مينه باندي
لوبه روانه ده لا.^(۱)

(۱) درفش جوماتان، ۱۳۳۹ ل کال، ۴۴۴۰

د پرون سنڌري

اشنا زما زڙگي خود پرون سنڌري وايي
دي نن ته پرسکرو ٿو د ازمون سنڌري وايي

مرگيه ڪڍه و ڪڙه نور زموڙ لهه دي مالته
چي دلته تاندي لبستي د ژوندون سنڌري وايي
د ميني په وطن ڪي د مجنون پادشاهي گوره
لاسونه يي تک سره دي د قانون سنڌري وايي
راڻي به دي تورتمه د لمن څيري ڪڍو ته
په لار ڪي د منزل مو سباوون سنڌري وايي
يه وخته ڇه دي و ڪڙه د بنايست بن ڪي زموڙه
چي دلته هريو گل نن د جنون سنڌري وايي

زڙگيه گيله مه ڪڙه له پردو ڇني ته هسي
نن دلته د پڻتو مرگ ته پڻتون سنڌري وايي.

ممتاز ارمان

ايت

منم

غاتولو

د ازغولو د پلوسو الماسي خوکې د لمر په وړانگو وسپزلي

او د نړۍ د هسکې خوکې

په هک، خک بام يې جنډې د سپرلي ودرولي

خولا سپورمۍ

د شپې له تيو د ناز شونډې ايسته کړې نه وې

چې د کارغانو دوزخي وزرې وپرکېدې

او دخزان سرې سيلۍ د سهيل لوري ته راوبهېدې
نوځکه،
دلته د رېډيو او شينليو په دې شنه لمن کې
د مارکنډو او خرپرو واکمني
له توتکيو او له زانو نه د ژوند په بدل
غواري وزرې
او د وينو پانې پانې گلان.^(۱)

۷/۲/۱۳۶۹

جگر

خپلو ورته څملاوه پردو په وينو ولاړه
پت خود پښتو مې پښتنو مې پښتنو په وينو ولاړه
دغه کوربنو خود نغريو سوي وڅښل
خدا يرو چې ملگرو! مېلمنو په وينو ولاړه
څيري لېونو خو هر چا خپل، خپل گربوانونه کړه
دا مال تېباغلو او درنو، په وينو ولاړه
جوړد غم جگر و د چانو کي د چا کوکي وي
هم تنکو گلونو هم ازغو په وينو ولاړه
لور و د لوگري په زړه ننوت بيا وواته
يو ځلي گناه او بيا توبو په وينو ولاړه
څه پوښتي پامير نه چې لمن دي ولي څيري ده
يو ځلي لېوانو او بيا سپو په وينو ولاړه.

۴/۴/۱۳۶۹

کابل

ملوک رغون

زما برخه

چې يې زموږ د مينې ساه واخيسته
ځانته سودا يې د گناه واخيسته
چا ورته دومره هم ونه ويلې
چې دې رضا زموږ له چا واخيسته
زړه خوږې مينې مې د يار له کتو
خپلو دردونو له دوا واخيسته
نکاح په پټه، پټ په پټه وشوه
لکه چې بډه دې ملا واخيسته
رقيب ياره! ددې زړه ((رڼا)) مې
تاله سينې ولې په غلا واخيسته
کله چې زموږ جدايي ناره شوه
ما مې له يار ځنې دعا واخيسته
د خوشالي او غم د وېش په ورځې
ماله تقدیر ټوله ژړا واخيسته.

وروستی سلگی

په تیاره تیاره مابنم کپې
د زړې کوټې په گوټ کپې

د شلېدلي کت په خوا کپې
د سړې چرگۍ په غاړه
د ناروغې بوډۍ سرتنه
نیمه سوي غونډې شمه
پته خوله په چغو چغو
غلي غلي شان ژړېږي
کله یو خوا کله بل خوا
شي کره وره له غمه
کله لپې لپې اوښکې
خخوي په خان له بره
کله خر خر او از وکړي

پتنگان په خان ستي کړي
کله غلی شي غوړ کړي
د بوډی پوښتنه وکړي
خو ناروغه بوډی هلته
ځنګدن کوي مړه کړي

شمعه هم د بوډی خوا کې
په ژړا ژړا سوزېږي

۸/۱۱/۱۳۲۸

د زنگ پتري

((سپرلیه راشه)) په دې گلو راشه
په شنو غندلو په بمبلو راشه
زموږ د باغ په ونو
د کشمالو په څوکو
لا خو توپان د ژمي
لا خو خمارد وړپځو
د توري شپې له زړه نه
بیمار، بیمار پخپري
د سرو غوتو په شونډو
د لمر شغلو ته مخکې
پتري د زنگ وهی.

۸/۴/۱۳۶۹

کابل، خیرخانه

علي گل پيوند

د مور ليک ته

ليک مې د مور نه دی زده
چاته بې ويلي وي
چاته بې زاري کړي
چې راشه زما گران زوی ته
ولیکه!
زه روغه يم ته څنگه يې!
ياد خوبه دې وي!
چې شنه پاڼه
زموږ د کور له ونې
په زوره چا شکولې وه

ژړل به دې
تاتی-تاتی دې ډېر وکړه
ویده شولې
نو ګرانه مینه ګر کی مې
راولیکه!
زه روغه یم، ته څنګه یې!^(۱)

۴/۲/۱۳۲۱

علي گل پيوند

د پېړۍ گاليله

ما پخپلو سترگو وليد
هم هغه و
ببر سرگربوان خيړلی
لاس او پښو کې زنجیرونه
خوپاگانو يې خندلې
ويلې دا!
دالپونی دی

پر پردی پر پردی چي گونده شي
په درنو درنو ورنونو
خوده!

ده دحمکي غوږکي ((هو)) کره
درته نه مې ويلې گرانې!
ودې نه لیده خه وشو!
خه! ته خه! لنډوه لارې
((که زه وم که نه وم نه وم)).^(۱)

(۱) جرگه مجله، ۱۳۲۸ ل. ۴۲، ۴۹، ۴۹

علي گل پيوند

غوټه ونه

زما نيکه کيسه کوله
ويل دا لويه ونه گوري
چي تري لاندې شنه وياله ځي
دا سپپري دبري وينې
د درنو ناستو وستل دی
د جرگو مرکو ځای دی
په پپرو پپرو کلونه
که به چا زموږ په سيمه
که به چا زموږ په خاوره
که به چا زموږ په لره

که به چا ز مور په بره
د تېري لاس اوږدولو
يا به يې شرم جوړولو
و و تاوده به وستلونه
زما ياد دي بچي دلته
ددې غټې ونې لاندې
دغه ځمکه زوښېدلې
سره ټول وو ولسونه
چې څه تره دلته وشي
(هو) پې وشي د سپينږيرو
د خداي زور د خلکو زور شي
سا او وينې شي د نرو
کاشکې دې کيسې کولې
څه يې ويلې له پخوانه
چې په ((گڼه)) کې ياد بږي
د وياړونو له انسانه.^(۱)

(۱) پاڼې، ۳۲۸، کال، د اطلاعاتو او کلتور وزارت، ۳۹-۳۸ مخونه

غزل

چې يې په سترگو کې بڼکاره نه شولې
پوه شوم ارمانه چې پوره نه شولې
خيال مې د عشق بڼکلی جهان په خه شو
اشنا چې ته په کې دېره نه شولې
يا خو خه شوي يا خه کېږي گلې
نن په گودر خوره وره نه شولې
که پښتو وي راکې نو بس دی همدا
ما چې درو کاته، ته سره نه شولې
دا خو پښتو مغلنه نه ده پاتې!
پښتون دې خرڅ کر غرغره نه شولې
ستا په بنايسته خمارو سترگو مې خه
د بېكسيار په ننداره نه شولې.^(۱)

(۱) د نظر په توګو له ناچاپه شعري مجموعې څخه

عبدالمالک بېکسيار

د زهرو پيالې

پرون مې بيا ،
د خپلې مينې په سپېره هديره
ستا د شهيدو وعدو ،
د شناختو څنگ ته په شپو وژړل

او د گودر خوا کې د وچې ونې
چې د چوغکو په بدل کې يې اوس ،
په وچو پاڼو کې ساکنو خپلې ځالې کړي
د اوښکو سيند کړ جاري

شپې مې
يو بل پسې ، لکه د زهرو پيالې
ستا په ترڅو يادو کې
له ستونې تېرې کړلې.^(۱)

(۱) د نظريه څوک له تاچا په شعري مجموعې څخه

عبدالملك بېكسيار

د نظر باران

راباندي بيا چې نن ازغي را اوري
د چا نظر مې په زړه گي را اوري

اوس مې د اوبنکو چاره گرانه شوله
لکه به باران د پسرلي را اوري
نامردې څنگه دې بېرې شوي پر خای
چې اشنایي مې په تندي را اوري
شيخه مهربانه سر را پورته نه کړې
د گودر خوا کې شنه منگي را اوري

پر بېكسيار غريب اسرو اسرو کې
د گل پر خای همپش ازغي را اوري.^(۱)

(۱) د نظر په توگه له ناچاپه شعري مجموعې څخه

عارف خزان

د تبغونو لو

نه...!

هېڅکله ذهن مې دا نه قبلوي
باور مې هم داسې منلی نه شي
چې ددې وات د پاسه
د پښ دوکان کې هډو
د کر لپاره سپاره نه جوړېږي
لکه چې گرم نه يممه!
زه در بنستيا له خندا نه
په خپلو دواړو غبرگو سترگو وينم

چې پښ په بېړه، بېړه

د تسپارونو پرځای

دلته د کر، کیلی، باران موسم کې

د شنو تبغونو د رېبلو او د ((لو)) لپاره

له سرې او سپنې نه ((لور)) جوړوي

او په ((لوگرو)) یې ارزانه پلوري.

۳۱/۴/۱۳۲۲

کابل

عارف خزان

د حجرو شهادت

زموږ د کلي له سپېږو نغرونه
نور د اورونو لوگي
لکه بيرغ چېرته د بام د پاسه نه رپېږي
د چينو سترگي د حجرو د شهادت په وير کې
له ډېره غمه ږنډې شوي او بنکې نه تويوي
او کلي کوز له پاسه
جوړ د بادونو د مارانو د نخا جشن ته
په ډېر هيبت
کنډر،

کنډر
ولاړ دی.

۲۸/۷/۱۳۲۸

کابل

عبدالباري جهاني

اوبنکې

خه تودې تروې اوبه دي
د گربوان پر لور بهېږي
ابدي سکون ته درومي
له ژوندۍ سترگې بېلېږي

له هر شاخکي سره مله وي
د مرموز جهان غږونه
پراشنا لار وراخلي
نابلده قدمونه.

د کمزورې دنیا ژبه
د قدرت پښو ته ورلو پېري
د احساس بیده نغمه ده
په بانو غږول کېږي
* * *
دا شریکه گونگی ژبه
هرې سترگې ته اشنا ده
دا د هرې مینې کور دی
دا د هر نفرت غوغا ده.^(۱)

(۱) له وړکي مینې خټه، ۸۲ مخ، ۱۹۷۹ م کال

عبدالهادي هادي

غزل

دلته ويني هلته ويني ټول وطن زخمي زخمي شو
د گلابو پانې ژاړې چې گلشن زخمي زخمي شو
د وبا استازی گرځي پرې کوي مری، د حسن
د سپرلو ابی، شوه بوره هر چمن زخمي زخمي شو
له اسمانه راوړېري دالله (ج) د غضب کاني
سمن سرورته نیولی نسترن زخمي زخمي شو
پسرلی نه و وبا و چې هر باغ کې یې پل کېښود
هره ونه هر یو گل او هر سمن زخمي زخمي شو
هادي اوس یې نو غمونه ښه په خلاصه ټنډه گاله
دا خو ستاسو لېونتوب و چې هر تن زخمي زخمي شو.

۳۰/۲/۱۳۲۹

کابل

غزل

وخته کوخه کي وو هر لور لپوني
اوس مو دبره شولو په کور لپوني

که يې هر خو سرونه پرېکړه جابر
گوره چې زېري نوي نور لپوني

خدايه! محفل ورځني تش شوخه له
شېري مالت نه په هر تور لپوني

هغه د قيس د مدرسې طالبان
دلته ژوندي شولو په گور لپوني

هادي هغو پورې به ژاړو موره
چې خويادېري دا څلور لپوني

فضل الهي گران

د رڼا نيا لکي

هره خوا جان او جانان دی کوه طور دی کوه طور دی
يو بې حده خوږ جهان دی کوه طور دی کوه طور دی

عشق او وجد دی مستي ده د انوارو دنيا گي ده
چې موسی ورته حيران دی کوه طور دی کوه طور دی

تجلی مې د جانان دي ددې زړه د عرش له پاسه
مينه مينه کن فکان دی کوه طور دی کوه طور دی

ستاد وحي نه قربان شم اي د عقل جبرائيله!
لرځو وگوره توپان دي كوه طور دي كوه طور دي

ميخواره مجنونان واره يوله مخي ميزوبان شوه
اوس د ميني امتحان دي كوه طور دي كوه طور دي

دي سرکش ناري جهان ته د مهدي وتل په كار دي
څه بنايسته نوري ارمان دي كوه طور دي كوه طور دي

چا ويل چې د گران شعر را پرېوتی له اسمانه؟!
گرانه ستا زړه خراغان دي كوه طور دي كوه طور دي

۱۳/۲/۱۳۲۹

فضل الهي گران

ژوبل دردونه

اوبنکو کي د چغو تندرونه ويښولي شم
سترگونه د کريکو ټول خوبونه تښتولي شم

ويني، ويني چغي د شپبو مي ژوبلوي مدام
چغي د قلم نه لکه ويني غورځولي شم

ته که چاودې پوندي او شکېدلي گربوان نه گوري
زه ژوبل دردونه د چا کله هېرولي شم

دا بېر سر و نه و چې شونډې او زخمي هيلې
تل د عاطفې په نرمه غېږه کې نيولې شم

سوزند فریادونه او ویرونه شول لمبه لمبه
ژوند د بې احساسو په لمبو کې سوزولی شم

ټول گلان د چغو په وړبل کې د خوږې مینې
ډېر په مینه مینه لکه پېغلي زنگولی شم

ونځوه گرانه په غزل کې اورنۍ چغې
ژوبل امیدونه په نغمو ټکورولی شم.^(۱)

(۱) د هیلو موزون، ۱۳۲۵ ل کال، د لیکوالو اتحادیه، مځ

فاروق فردا

د نور وړی

راشه زما،
د سوځېدلو امیدونو،
د باغچې
مړ او غوتیو باندي
د خپلو سترگو د موسکاوو
د عطرونو پرڅې
په شېبو ووروه
چې مې د هیلو گلان
د نور د وړو
نوراني لارو کې

د غورېدو په خاطر
ستا د موسکاوو سپینې لارې څاري
راشه زما،
غېږه کې وغورېږه.
هر مازیگر
د لمر د شونډو په رنگ
د سره شفق په مخملینه پاڼه
ستا د بدن پر تابلو
د خپلې مینې انځورونو سره لوبې کوم
ستا د تابلو په غنمرگ بستر کې
ستا پر ورېښمینو مړوندونو باندي
د ستا د زلفو د عطرونو شال پر سر غوروم.

۱۳۲۸ل کال، سلواغه

فاروق فردا

د ځنگل جنازه

دا راټول شوي لوگي
پر خپلو سټرو اوږو
غواړي زموږ د كليوالو د ځنگل جنازه يوسي چېرې؟
د تورو وړېځو شاته،
هلته چې ستوري د سپوږمۍ کاله کې
نور د ځنگل د شينکو ونو د شنو پاڼو شنه بويونه اورېدلی نه شي
اسمان نو چاته غوړوي لمنه؟
دا لمر ليدی شي که نه؟
په خپلو سپينو وړانگو؟
د کومې مينې مرثيې غږوي؟
توتکې زېږی د سپرلي راكوي
خولا په شونډو کې يې
مات شوي نه دي د سکوت مهرونه.

پردی ساقی

کوڅه هغه ده خو صنم نه شته
د زړه پرهرته مې ملهم نه شته
رانجه ژرېږي د بنو پرڅوکو
چې د جانان مې پرې قدم نه شته
د شونډو پانې شولې ترمې ترمې
ساقی پردی، دی څه یې غم نه شته
سپوږمې غمجنه شوه پر بام نه راځي
د ځلېدلو یې پرتم نه شته
کره وره لکه د څانگې شومه
سپرلی بیده د وړو دم نه شته^(۱)

۱۳/۵/۱۳۲۷

صفيه صديقي

د محبت گلونه

ما د الفت خولی، خولی گلونه
د عقیدت له باغه بیا راوړي
بیا مې گپلې، جوړې د سرو گلو کړې
ستا په پتکي په خپل وړبل کې یې رډم
پاتې گلونه به غونچې غونچې کړو
د چا په دواړو پښو کې د دې غونچو گپلې، گپلې به کېږدو
بیا به په گلده ورشو
هغه مالي ته چې گلونه کړي
د همدردۍ او وفاد صداقت او مینې
خواره تخمونه کړي
موربه په گلده ورته سلام ووايو
ته د پتکي گلونه زه د وړبل گلونه
سره جوړه به یې کړو

د زړه له کومې به یې د هغه پښو کې کېږدو
بیا ورته وښه وایو
مالي گلونه کره په هغو زړونو کې چې
د شاپو دښتو په شان وچې سپېرې پرتې دي
ددغو کلکو زړونو ددې سپېرو ډاگونو
هوا بدله کره ته فضا بدله کره ته
ورته رڼا وښه د رنګارنګ گلونو
بیا به په ډېره مینه
د هغو زړونو شاپو دښتو نه به
د محبت له ولې اوبه په لپور اوږو
بیابه خړوب شي هغه
په کې به وټو کېږي د محبت گلونه.^(۱)

۹/۵/۱۳۲۵

(۱) لومړنۍ، ۱۳۲۷ کال، د لیکوالو انجمن، ۹-۸ څلورمه

صفیه صدیقی

د حقیقت ډولۍ

سترگې مې ستا د سترگو
د شنه آسمان په زړه کې
د وفا ستوری گوري
زما د سترگو زړه کې
د امیدونو غوټۍ
په نخېدلو شولې
د شنه آسمان په شاوخوا سیمو کې
غمازې ورپخې راغلې
خو د باران پلمه شوه جوړه ورته
زما له سوي زړه نه

يوه سيلی پاخېده
لاړله نېغه د اسمان زړه ته ورننوته
خوبيا يې وليدله چې
نری، نری باران را وورېده
هغه گلبوتې د غوتې شول خړوب
گلان يې وسپړېدل
بيا د خيالو ناوې مې
د حقيقت ډولۍ کې
د واقعيت لويې وراوې سره
د نوي ژوند په کاله ننوته.^(۱)

تاج محمد ياري

غزل

زما د اوښکود محل خمونه مه ماتوه
د غم فناد ميکدي جامونه مه ماتوه

گوره ټوټې به يې ونه نيسي کوشپرد عذر
په سرو منگولو کې نيولي زړونه مه ماتوه
پر پرده مالي چې لږد گلوننداره وکړمه
د زړه په سر کې مې اغزي غمونه مه ماتوه
د ښه نظر په خاطر تل درځي د سر په سترگو
د هيلو بن کې د احساس ښاخونه مه ماتوه

ماته ښې يادې دي (ياري) ستا ټولې کړې وعدې
په يارانه کې دې هېڅ وخت لوزونه مه ماتوه

زرین انخورد هېواد خوان نوبتگر لیکوال دی. سره له دې چې د لیکوالۍ زیاته برخه یې پر کره کتنې، کیسه لیکنې او خپرنې متمرکزه ده، خو په وروستی لسيزه کې یې زموږ شعرته د یادونې وړ خدمت کړی دی او کله کله شعر هم لیکي، دلته یې یو ټوټه شعر ددغې مجموعې د بڼه اختتام لپاره راوړو.

ټولو ته په مینه

زرین انخورد

مخه بڼه

یوه شپبه ده

عجیبه نه ده، یو غزل د جدایی دی

یو غمگین شانته پرتم دی

عجیبه ده،

را وړېږي د وصال له شنه اسمانه تندر و نه

او لگېږي،

پرې لگېږي د مینو ټول ناخواله امید و نه

خدا یه خیر کړې، خدا یه خیر کړې

یوه شپبه ده،

شپبه نه ده، د یو عمر پیلامه ده

یو عجب ټکی د کرنې

ورپسې بله ليكلې
خو لوستل ددغي كرنېې
لا يې بله تماشه ده
هلته پته

د سرسام زمان د پانو هديره ده
بې لوستلو ډېرې پاتې
نالیکلې ډېر سپينې، سپينې پانې
دا شپبه، داسې شپبه ده
شپبه نه ده هديره د يو ارمان ده
زما دا شپبه ناخوبنه، دا عجيبه شان لحظه ده
لكه تي خور ماشوم جدا چې شي په زورد مور له تي نه
اورباب يو خوك راغلا كړي د ادم له خوږې غږې
او يالاړه ترې درخو شي، منډه وكړي
يا دنيا خوږه كيسه لا ختمه نه وي
چې بې ژبه ورگونگۍ شي
هرڅه پاتې شي نيمگړي
يا يو خوار د بوډۍ زوى وي
يو مين وي
يوه ناوې بې په مينه وي راوړې
لا يې لاس نه وي وروړې

چې له خوب څخه راوینس شي
رنگه بنگه يې دنيا شي د خيالونو
دا شپبه داسې شپبه ده
د گونگي رباب نغمه ده
د بودی شپې اسره ده
چې پرته وي ځنکدن ته
يوه رنگه شان لحظه ده
چې خبره په کې نه شته
خوله ورايه
د يولاس يو اشاره ده
خدايه خير کړې!
خدايه خير کړې!

۲۵/۵/۱۳۲۸

د محمد اسمعیل یون لنډه پېژندنه

محمد اسمعیل
یون د حاجي
محمد خان زوی
پر ۱۳۴۶ ال کال،
د لغمان ولایت د
الینگار
ولسوالۍ
دنیا زیو په یوې
روښنفکرې
کورنۍ کې
زېږېدلی دی.

لومړنۍ زده کړې یې د الینگار ولسوالۍ د سلینگار په لومړني
ښوونځي کې سرته رسولي دي، تر هغه وروسته کابل ته راغی او
په خوشال خان لېسه کې شامل شو. پر ۱۳۶۶ ال کال له نوموړې لېسې
څخه په دویم نومره بریالی او پر ۱۳۶۷ ال کال د کابل پوهنتون د ژبو
او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې محصل شو. پر ۱۳۷۰ ال کال له
نوموړې څانګې څخه اول نومره بریالی او پر همدې کال بېرته
د پښتو څانګې د کدر غړی شو. پر ۱۳۸۵ ال کال په نوموړې څانګه

کې د ماسترۍ دوره پیل شوه، یون په ډېر ښه او بريالي ډول دا دوره پایته ورسوله.

محمد اسمعیل یون له ۱۳۷۰ل کال څخه بیا تر ننه پورې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي تدریسي غړی او د (پوهندوی) علمي پورې ته رسېدلی دی، پر استادۍ سربېره، استاد یون د ((کابل پوهنتون))، ((هیلي)) او ((شمشاد)) مجلو د چلوونکي دنده هم په ښه ډول ترسره کړې ده. په پېښور کې د چاپېدونکې ((معارف)) مجلې کتونکی غړی هم و. همدارنگه د یو شمېر نورو چاپي خپرونو همکار هم پاتې شوی دی.

استاد یون پر ۱۳۸۱ل کال، په جلال اباد کې بېړنۍ لویې جرگې ته د ختیزو ولایتونو د انتخاباتو د دفتر مشر شو، ددې جرگې لپاره تر ټاکنو وروسته د جرگې غړی، بیاد جرگې د غړو له خوا د بېړنۍ لویې جرگې د لومړي منشي په توگه انتخاب شو. استاد یون په دې جرگه کې تر خپل وروستي وسته خپل ملي او تاریخي مسولیت ادا کړ او د هېواد د ښمنه عناصرو د توطیو مخه یې ونیوله.

تر دې جرگې وروسته، کله چې د افغانستان د اساسي قانون د تدوین بهیر پیل شو، نو استاد یون بیا ددې بهیر لپاره د ختیزو ولایتونو د دارالانشاد دفتر مشر وټاکل شو. په ختیزو ولایتونو کې د اساسي قانون د لویې جرگې لپاره انتخابات هم د همدې دفتر له

خوا ترسره شول. استاد یون د اساسي قانون د تصویب په لویه جرگه کې د نوموړې جرگې د دارالانشاد غړي په توگه خپل فعال رول ادا کړ. ټاکل شوي وه، استاد یون په ختیزو ولایتونو کې د افغانستان د جمهوري ریاست لپاره د عمومي ټاکنو د دفتر مسول شي، خو په کابل کې د لویو جنگسالارانو او ځینو تنظیمي مشرانو له خوا پر حکومت او ملگرو ملتونو د زیات فشار له امله له کاره گوښه شو. ملگرو ملتونو (UNAMA) استاد یون ته وړاندیز وکړ، چې په کابل کې به تردې لوره دنده دروسپارو، خو استاد یون ونه منله او خپلې استادی ته یې دوام ورکړ.

درې کاله وروسته یې د ځینو ملگرو په زیات ټینګار او غوښتنه، د جمهوري ریاست د ملي امنیت شورا په دفتر کې د فرهنګي چارو د ریاست دنده ومنله او په کابل پوهنتون کې پر استادی سربېره لا تر اوسه دا دنده پرمخ وړي. استاد یون پر ۱۳۸۵ ل کال د افغانستان او پاکستان د امن ګډې جرگې لپاره د افغانستان له خوا د منشي په توگه غوره شو او دا دنده یې هم په ښه ډول ترسره کړه.

استاد یون د خپلواک لیکوال په توگه په تېرو شلو کلونو کې ګڼ شمېر فرهنګي او ټولنیز خدمتونه ترسره کړي، په ګڼو چاپي، رادیويي او ټلويزیوني مرکو کې یې د واقعیتونو او حقایقو د څرګند بیان له امله د خلکو په زړونو کې ځای نیولی دی. که څه هم

ډېر خلک د يون ليکنې، مرکې او نظريات خونبوي، خو يو شمېر داسې خلک هم شته، چې د يون سرسختي مخالفين دي. دهغه ملي او گټورو نظرياتو ته هم غلط رنگ او تعبير ورکوي، دا ډول اشخاص، چې اکثره يې زورواکي او د سياسي ډلو تپلو غړي او مشران دي، د استاد يون نظريات خپلو شخصي او تنظيمي گټو ته خطر بولي، نو ځکه يې په ټينگه مخالفت کوي. زه ددې شاهد يم، هر کله چې يون کومه ليکنه او مرکه کړې، نو دده پروړاندې يې مثبت او منفي غبرگونونه دواړه راپارولي دي، منفي غبرگونونه اکثره وخت د هغو اشخاصو او ډلو له خوا وي، چې په تېر کړکېچن سياسي بهير کې يې ډېرې نامشروع گټې ترلاسه کړي او ځانونه يې مطرح کړي دي.

مثبت غبرگونونه اکثره د ولس د مشرانو، روښنفکرانو او نورو مخورو له خوا وي، خو استاد يون په دغسې سختو اغزنو او تنگو شرايطو کې بيا هم خپل فرهنگي، سياسي او ټولنيز کار ته دوام ورکوي.

دا اوسنی فرهنگي کار، چې تاسو يې اوس په مسلسل ډول گورئ، دا د تېرو شلو کلونو کارونه دي، چې له تېر يو نيم کال راهيسې پرې په منظم ډول کار شوی، او ډل شوي او دادی ستاسو مخې ته اېښودل کېږي، په داسې يو دولتي دفتر کې چې بوختياوې په کې

ډېرې وي، د منظم او ستر فرهنگي کار سرته رسول اسانه کار نه دی استاد يون پر خپلو فرهنگي کارونو سربېره د گڼو فرهنگي ټولنو د غړي، همکار او موسس غړي په توگه هم خپل فرهنگي رول ادا کړی، په پېښور کې يې د دوو المان مېشتو فرهنگي ټولنو (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنې) او (د پښتني فرهنگ د ودې پراختيا ټولنې) د همکار په توگه د بېلابېلو ليکوالو په لسگونو اثار، ايډيټه او چاپ کړي دي. دغه راز يې په سلگونو کورنيو مشاعرو، ادبي غونډو او سيمينارونو کې ونډه اخيستي ده، خپله يې هم په لسگونو مشاعرې، سيمينارونه او علمي ورکشاپونه جوړ کړي دي.

سربېره پردې، په يوزيات شمېر، ملي او نړيوالو کنفرانسونو کې يې په ښه ډول د خپل هېواد استازي کړي ده. دلته به يې د اثارو يادونه وکړو:

اثر

الف- پنځونې:

کتاب نوم	خرنگوالي	چاپکال
• متکور	لومړۍ شعري ټولگه	دويم ۱۳۸۷
• په اورونو کې سندرې	دويمه شعري ټولگه	دويم ۱۳۸۷

ب- راټولونې:

- هیلې ګډه شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- نیمګړي ارمانونه د حیران شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- د لوونو فصل ګډه شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- د نازوانا یاد د سیمینار د لیکنو ټولګه دویم ۱۳۸۷
- داستاد الفت نثري کلیات داستاد الفت نثرونه درېیم ۱۳۸۷
- سیندونه هم مري د اسحق تنګیال شعري منتخبات دویم ۱۳۸۷

ج- ژباړنې:

- د ټولنپوهنې له نظره: په افغانستان کې د واک جوړښتونه
- د پوهنوال روستار تره کې اثر دویم ۱۳۸۷
- د افغانستان فرهنګي میراثونو ته یوه کتنه
- د نینسي دوپرې اثر دویم ۱۳۸۷
- په افغانستان کې د جګړې جنایتکارانو محاکمه
- د پوهنوال روستار تره کې اثر دویم ۱۳۸۷

د- یونلیکنې:

- د اماراتو سفر د اماراتو یونلیک دویم ۱۳۸۷
- که یون دی یون دی د اروپا یونلیک لومړی ۱۳۸۷
- د پینتاګون ترخنډو د امریکا یونلیک لومړی ۱۳۸۷

ه- خپرنې او شننې:

- د محمد گل خان مومند اند و ژوند ته یوه لنډه کتنه دویم ۱۳۸۷
- استاد زیار د پښتني فرهنګ یو ځلاند ستوری دویم ۱۳۸۷
- د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي پښتو کتابښود دویم ۱۳۸۷
- د افغانستان فرهنګ ته اوبښتني زیانونه دویم ۱۳۸۷
- د پښتو شعر هندسي جوړښت شپږم ۱۳۸۷

- له افغانستانه د مسلکي کادرونو د فرار عوامل دويم ۱۳۸۷
 - ساينسي پرمختياوې دويم ۱۳۸۷
 - بېړنۍ لويه جرگه ولسواکي او زورواکي دويم ۱۳۸۷
 - انديال خوشال لومړی ۱۳۸۷
 - هيله د خپلو سريزو په لمن کې لومړی ۱۳۸۷
 - کلتوري يون لومړی ۱۳۸۷
 - فرهنگي فقر لومړی ۱۳۸۷
 - مرکه او مرکې لومړی ۱۳۸۷
 - خوشال په خپل ايډيال لومړی ۱۳۸۷
 - د کتابونو په وړېمو کې لومړی ۱۳۸۷
 - افغانستان په سياسي کړلېچ کې لومړی ۱۳۸۷
 - پښتو ليکنی سمون لومړی ۱۳۸۷
 - اوسنۍ رسنۍ لومړی ۱۳۸۷
 - که نړيوال ماته و خوري؟ لومړی ۱۳۸۷
- خدای (ج) دې استاد يون ته ډېر عمر ورکړي او جرئت دې ورته هم
تاند لري، الله (ج) دې دی له هر ډول بدو بلاوو وژغوري، په
فرهنگي کارو زيار کې ورته دنور زغم او اوسېلې هيله لرم.
- په درناوي
وفالرحمن وفا
کابل-افغانستان

DəLawuno Fasəł

(The season of Reaping)

The collection of Pashto Poems

Collected
By:
M. Ismael yoon

ISBN 978-9936-500-02-0

د خپرونو لړۍ: (۳)

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**